МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «**СКЛАДНІ ІМЕННИКИ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІЙ ЛЕКСИКОГРАФІЇ XXI ст.»**

Виконав: студент магістратури
групи 8.0354–мк,
спеціальності 035 "Філологія»
спеціалізації 035.033 "слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська»
освітньої програми "Переклад та міжкультурні комунікації»
_____ О.А. Курицький
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник к.філол.н., доцент_____ І. Л. Мацегора
(підпис) (ініціали та прізвище)

Рецензент к.філол.н., доцент_____ І.І. Ільченко
(підпис) (ініціали та прізвище)

Запоріжжя
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: *філологічний*
Кафедра: *слов'янської філології*
Рівень вищої освіти: *магістр*
Спеціальність: *035 "Філологія»*
Освітня програма: *" Переклад та міжкультурні комунікації»*
Спеціалізація: *035.033 "Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська»*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри словянської філології
_____проф. Павленко І. Я.
«_____» _____2025 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студентці
Курицькому Олександру Анатолійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: *Складні іменники в українсько-польській двомовній лексикографії XXI ст.*_
керівник проєкту Мацегора Іван Леонідович, *к. філол. н., доцент*_____
затверджені наказом ЗНУ від "13» березня 2025 р. № 396-с.
2. Строк подання студентом роботи: 15.11.2025 р.
3. Вихідні дані до роботи: *Мовознавчі праці Балахтар В.В., Загнітко А.П, Радомської Л.А., Синяговської І.Ю., Grzegorczykwa R лексикографічні джерела: сучасні українські та польські тлумачні словники, двомовні українсько-польські та польсько-українські словники*.
4. Перелік питань, що їх належить розробити:
   1. Складні слова в українській та польській мовах
   2. Складні іменники у перекладацькій лексикографічній практиці .

5. Перелік графічного матеріалу
_____
_____
_____

6. Консультанти з роботи, із зазначенням розділів, що їх стосуються

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	*Мацегора І.Л., доцент*	15.11.2024 р.	15.11.2024 р.
Розділ 1	*Мацегора І.Л., доцент*	15.02.2025 р.	15.02.2025 р.
Розділ 2	*Мацегора І.Л., доцент*	15.07.2025 р.	15.07.2025 р.
Висновки	*Мацегора І.Л., доцент*	15.10.2025 р.	15.10.2025 р.

7. Дата видачі завдання: 15.11.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1.	*Пошук наукових джерел із теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії*	Листопад-грудень 2024 р.	Виконано
2.	*Добір фактичного матеріалу*	Лютий-травень 2025 р.	Виконано
3.	*Написання вступу*	Червень 2025 р.	Виконано
4.	*Написання першого розділу «Семантична класифікація атрибутивної лексики в традиція українського та польського мовознавства»*	Липень-серпень 2025 р.	Виконано
5.	*Написання другого розділу «Типи міжмовних відносин прикметників-хроматонімів у лексико-семантичній системі української та польської мови»*	Вересень-жовтень 2025 р.	Виконано
7.	*Формулювання висновків*	жовтень 2025 року	Виконано
8.	*Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії*	Листопад 2025 року	Виконано
9.	*Захист*	Грудень 2025 року	Виконано

Студент _____ О.А. Курицький
(підпис) (ініціали, прізвище)

Керівник _____ І.Л. Мацегора
(підпис) (ініціали, прізвище)

Нормоконтроль пройдено.

Нормоконтролер _____ І.Л. Мацегора
(підпис) (ініціали, прізвище

РЕФЕРАТ

текст кваліфікаційної роботи магістра 50 сторінок, 65 джерел.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ – складні іменники, зафіксовані в польсько-українських та українсько-польських перекладних словниках.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ – способи перекладу складних іменників у польсько-українській та українсько-польській лексикографії у порівняльному аспекті.

МЕТА РОБОТИ – контрастивне дослідження способів перекладу складних іменників у сучасній польсько-українській та українсько-польській перекладіній лексикографії

Для досягнення поставленої мети було реалізовано такі **ЗАВДАННЯ**:

- Описати теоретичні основи вивчення складних слів у словянському мовознавстві
- Виділити корпус складних іменників, зафіксованих у відповідних лексикографічних джерелах.
- Проаналізувати способи та засоби перекладу складних іменників
- Згрупувати складні іменники залежно від способів їхнього перекладу.
- Зіставити особливості перекладу складних іменників у польсько-українських та українсько-польських словниках.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ: описовий, зіставно-типологічний, порівняльний, опозитивна методика

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ пов'язана з дослідженням складних іменників та зіставленням способів їхнього перекладу в польсько-українській і українсько-польській лексикографії другої половини XX ст.

НАУКОВА НОВИЗНА полягає у дослідженні та упорядкуванні перекладу складних слів у лексикографічній практиці XXI ст.

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ: матеріали роботи можуть бути використані в подальших дослідженнях складних іменників при вивченні дисциплін зіставного циклу, теорії та практики перекладу.

СКЛАДНЕ СЛОВО, КОМПОЗИТ, СПОСІБ ПЕРЕКЛАДУ, ЛЕКСИКОГРАФІЯ, СЛОВОСКЛАДАННЯ, ЕКВІВАЛЕНТ

ABSTRACT

Master's thesis text 50 pages, 65 sources.

OBJECT OF THE RESEARCH – compound nouns recorded in Polish-Ukrainian and Ukrainian-Polish translation dictionaries.

SUBJECT OF THE RESEARCH – methods of translating compound nouns in Polish-Ukrainian and Ukrainian-Polish lexicography in a comparative aspect.

PURPOSE OF THE WORK – a contrastive study of methods of translating compound nouns in modern Polish-Ukrainian and Ukrainian-Polish translation lexicography.

To achieve the set goal, the following TASKS were implemented:

- Describe the theoretical foundations of the study of compound words in Slavic linguistics.
- - Select a corpus of compound nouns recorded in the relevant lexicographic sources.
- Analyze the methods and means of translating compound nouns.
- Group compound nouns depending on the methods of their translation.
- Compare the features of the translation of compound nouns in Polish-Ukrainian and Ukrainian-Polish dictionaries.

RESEARCH METHODS: descriptive, comparative-typological, comparative, oppositional methodology.

THE RELEVANCE OF THE WORK is related to the study of compound nouns and the comparison of the methods of their translation in Russian-Ukrainian and Russian-Polish lexicography of the second half of the 20th century.

SCIENTIFIC NOVELTY consists in the study and systematization of the translation of compound words in the lexicographic practice of the 21st century.

SCOPE OF APPLICATION: the materials of the work can be used in further studies of compound nouns in the study of the disciplines of the comparative cycle, the theory and practice of translation.

COMPOUND WORD, COMPOSITE, METHOD OF TRANSLATION, LEXICOGRAPHY, WORD COMPOSITION, EQUIVALENT

ЗМІСТ

ВСТУП..... 9

РОЗДІЛ 1. СКЛАДНІ СЛОВА В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ПОЛЬСЬКІЙ МОВАХ …… 12

1.1.Способи утворення складних слів у слов'янських мовах: спільне та відмінне …….. 12

1.2.Складні слова у сучасній українській мові …… 31

1.3. Складні слова у сучасній польській мові …… 31

РОЗДІЛ 2. СКЛАДНІ ІМЕННИКИ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ЛЕКСИКОГРАФІЧНІЙ ПРАКТИЦІ …….. 33

2.1. Відображення складних іменників у перекладній польсько-українській та українсько-польській лексикографії …….. 33

2.2. Аналітичні моделі перекладу складних іменників ……. 35

2.3. Еквівалентний переклад складних іменників …… 37

2.4. Лексичні заміни в перекладі складних іменників ……. 40

ВИСНОВКИ ……. 42

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ …….. 44

ВСТУП

У слов'янських мовах одним із найпродуктивніших способів словотворення, який фактично не має меж, є словоскладання, або композитотворення. Саме тому нові слова в українській та польській мовах здебільшого створюються за рахунок утворення композитів.

Складне слово є особливим феноменом у системі лексики та словотвору. Багато вчених-філологів займаються дослідженням складних слів. Наприклад, це дослідження Д.І. Алексєєва, Є.А. Василевської, О.А. Габінської, Є.І. Голанової та інших науковців [20, с. 201].

У лінгвістиці навіть висловлювалося обґрунтоване судження про необхідність виділення особливого розділу словотвору – композитології, тобто вчення про утворення похідних складних слів [цит. за : 22, с. 15].

Словоскладання вивчає утворення складних слів. Воно є одним із найдавніших і найпродуктивніших способів утворення слів в індоєвропейських мовах. Виникнення типів слів із чистою основою в першому компоненті пов'язують із дофлективним періодом розвитку індоєвропейської мови-основи. «Складні слова як система є скам'янілими залишками давнішого стану індоєвропейської мови, який давно вже витіснений мовним типом із сильно розвиненою флексією, представленою в санскриті та класичних мовах», – писав відомий англійський мовознавець Томас Барроу [цит. за : 22, с. 18].

Основоположником вивчення словоскладання є великий давньоіндійський учений Паніні (V ст. до н.е.), який розробив першу класифікацію складних слів. Ця давня класифікація зберігається в індійській граматиці досі. Деякі сучасні вчені вважають, що ця класифікаційна система має універсальний характер і доцільно використовувати її при вивченні композитів різносистемних мов.

У дослідженні М.С. Лойко складні іменники класифікуються на основі тотожності категоріального суфікса складних слів. При цьому розглядаються лише другі компоненти складних слів (наприклад, під рубрикою «Суфікс -ник» об'єднуються компоненти- *чарівник, -захисник, -начальник, -проповідник, -художник* та ін.) [30, с. 3].

Існуюче у старослов'янській мові складне слово *властолюбьць* вперше зафіксовано в пам'ятці XI-XII ст. – Єфремівській кормчій. Для періоду XII—XVI ст. це слово слід розглядати як складання, оскільки формально-семантично та хронологічно воно співвідносилося зі словами *власть* та *любецъ* (*любьць*). Найбільш рання фіксація слова *любецъ* (*любьць*) / «той, хто любить щось»! належить до XI ст. (Словник із Пандекта Антиоха за списком XI ст. арх. Амфілохія, 64), найпізніша фіксація відображена в пам'ятці XVI ст. Великі Мінеї Четії митрополита Макарія. Для періоду пізніше XVI ст. слово *властолюбец* інтерпретується як складносуфіксальне. Саме так воно визначається у словотвірних словниках сучасної української мови.

Об'єктом дослідження є складні іменники, зафіксовані в польсько-українських та українсько-польських перекладних словниках.

Предметом дослідження є способи перекладу складних іменників у польсько-українській та українсько-польській лексикографії у порівняльному аспекті.

Метою роботи є контрастивне дослідження способів перекладу складних іменників у сучасній польсько-українській та українсько-польській перекладіній лексикографії.

У ході дослідження було поставлено такі завдання:

- Описати теоретичні основи вивчення складних слів у словянському мовознавстві

- Виділити корпус складних іменників, зафіксованих у відповідних лексикографічних джерелах.
- Проаналізувати способи та засоби перекладу складних іменників
- Згрупувати складні іменники залежно від способів їхнього перекладу.
- Зіставити особливості перекладу складних іменників у польсько-українських та українсько-польських словниках.

Методи дослідження: описовий, зіставно-типологічний, порівняльний, опозитивна методика

Актуальність роботи пов'язана з дослідженням складних іменників та зіставленням способів їхнього перекладу в польсько-українській і українсько-польській лексикографії другої половини XX ст.

Наукова новизна полягає у дослідженні та упорядкуванні перекладу складних слів у лексикографічній практиці XXI ст.

Сфера застосування**:** матеріали роботи можуть бути використані в подальших дослідженнях складних іменників при вивченні дисциплін зіставного циклу, теорії та практики перекладу.

Структура роботи: складається зі вступу, два розділів з підрозділами, висновків, список використаної літератури.

РОЗДІЛ 1.
СКЛАДНІ СЛОВА В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ПОЛЬСЬКІЙ МОВАХ

1.1. Способи утворення складних слів у слов'янських мовах: спільне та відмінне

Словотвір, який характеризується чіткою номінативною спрямованістю його одиниць, не лише розширює номінативний інвентар мови, а й доповнює її лексичний склад. У процесі інтенсивного вивчення явищ і фактів словотвору поступово вироблялися наукові поняття, оформлялися методи дослідження, створювався весь той науковий арсенал, без якого неможливе самостійне існування будь-якого розділу науки про мову.

Питання словоскладання у славістичній лінгвістичній літературі не втрачають своєї актуальності ось уже впродовж багатьох десятиліть, про що свідчить невпинний потік статей, монографій, дисертацій, присвячених питанням дериватології [39; 50; 54]. Саме за цей час словотвір оформився як теоретична дисципліна з визначеним об'єктом і методами дослідження.

Серед різних способів словотвору сучасних слов’янських літературних мов складання основ посідає особливе місце. Після афіксації це найбільш продуктивний тип словотвору. За словами М. Я. Немировського, «словоскладання таїть у собі величезні потенційні сили загальнонародної мови, можливість творення нових слів як для художньо-літературних цілей, як потужний засіб художньої майстерності, так і для термінологічної лексики різних видів суспільно-політичної, науково-технічної з її підвидами тощо» [цит. за: 44, с. 28]. Ще раніше І. І. Срезневський зазначав, що «у складанні слів і в утворенні виразів найбільше, найрізноманітніше висловлюється творча сила

кожної мови, завжди готова створити в ній славний образ…» [цит. за: 44, с. 29].

Словоскладання – один із найдавніших способів словотвору, відомий протягом усього розвитку української, польської, болгарської та інших літературних мов. Засвідчений пам'ятками давньоруської писемності, він є досить продуктивним і в сучасній мові. Відомо, що словоскладання в слов'янських мовах набуло значно меншого поширення (якщо йдеться не про запозичення та не про калькування), ніж у деяких давньописемних індоєвропейських мовах, зокрема, у грецькій та санскриті. Багато складних слів проникали до старослов'янських і давньоруських пам'яток із грецької мови, потрапляючи спочатку до перекладів, а потім і до оригінальних творів [44, с. 38].

У багатьох мовах, давніх і сучасних, словоскладання відіграє важливу роль як у генетичному, так і в суто синхронному плані з огляду на його виняткову продуктивність. Це зумовило інтерес до нього з боку вчених різних країн. Так, вже давньоіндійські граматики дали докладний опис складних слів у санскриті. Вчення про складні слова в санскриті будується з урахуванням значення першого і другого компонентів складання. До однієї групи належать слова, у яких головним є значення 1-го компонента, до іншої – слова, де головним є значення 2-го компонента. Давньоіндійські філологи вважали, що будь-яке складне слово складається лише з 2-х членів, але способи їхнього поєднання є різними. Багато європейських дослідників використовували досягнення індійських вчених при вивченні різних груп індоєвропейських мов [2, с. 32].

Західноєвропейські лінгвісти з початку XIX століття ґрунтовно розробляли цю проблему на матеріалі індоєвропейських мов. Історія питання про словоскладання висвітлювалася у низці робіт радянських лінгвістів, в

основному – це дисертаційні роботи. У той чи інший спосоіб це питання стало предметом дослідження у працях В.В. Чедія, А.А. Шеляховської, Є. Ф. Ковальової, З.П. Донової [цит. за : 3, с. 226]. Найбільш повно історія вивчення складних слів в індоєвропейському мовознавстві, у славістиці представлена в кандидатській дисертації В. І. Троїцького [цит. за: 3, с. 226].

Визначенню поняття складного слова присвячені статті М. А. Кумахова, М. І. Привалової [цит. за: 5, с. 17]. Вивчення словоскладання в діахронічному аспекті, у якому складні слова розглядаються на матеріалах письмових пам'яток XV–XVII століть, досліджувала Є. А. Василевська. Складні слова в історичному аспекті описані у статтях Н. К. Грошевої та В. Г. Єгорова. Взаємодії словоскладання й афіксації, розмежуванню словоскладання та префіксації, відмінності складних слів від фразеологічних одиниць присвячені роботи В. П. Григор'єва, М. В. Черепанова, О. С. Аймакової [цит. за: 5, с. 18]. До певної міри розроблено питання про синтаксичні відношення компонентів складних слів. Виявлено продуктивні, малопродуктивні та непродуктивні словотвірні моделі.

Складні слова в основному представлені іменниками та прикметниками. Складні іменники є об'єктом дослідження в дисертаціях Л. А. Шеляховської, А. І. Мельникової [цит. за: 5, с. 17]. У них розглядаються співвідношення складних іменників зі словосполученнями, структурно-морфологічні типи складних іменників та їхня продуктивність. Таким чином, на сьогодні складні слова досліджені в різних аспектах.

Питання про складні слова в слов'янських мовах ґрунтовно досліджено в працях видатного вченого XIX століття Ф. Докуліла. Насамперед слід назвати його чотиритомну працю «Порівняльна граматика слов'янських мов», а також роботу, присвячену аналізу іменних складних слів у сербській мові [56]. Вчений розуміє складне слово як поєднання слів (або їхніх основ) у словесну

єдність. Він розрізняє два види складних слів: утворені простим зсувом двох слів (зрощення) і слова, що мають у першій частині основу. У зрощеннях кожен компонент виконує функцію слова, має наголос, сполучні голосні відсутні; у другій групі, окремо взяті компоненти не можуть виконувати функцію слова, компоненти зчеплюються в єдине ціле за допомогою сполучного голосного, мають один наголос. Ф. Докуліл розрізняє кілька видів зрощень: зрощення, у яких об'єднуються два імені (*жар-птиця);* імператив з іменем (*болиголов*); частка з іменем (*непогода*); числівник (*одинадцять*) та займенник (*дехто, ніщо*) тощо. У складаннях вбачаються сурядні та підрядні зв'язки між компонентами. Автор ділить складання на дві групи: 1 – складання імені з іменем; 2 – складання прийменника з іменем. Перша група поділяється на дрібніші розряди, причому як критерій беруться до уваги, з одного боку, відношення між компонентами складань (сурядні, підрядні, присвійні та ін.), з іншого – належність компонентів до різних частин мови [56, с. 100].

Академік В. Ягич, учень р. Міклошича, вніс уточнення в цю класифікацію. Він вказав, що до складних слів треба відносити такі, у яких відчуваються окремі слова, хоча ці слова й пов'язані спільним вимовлянням і наголосом (*білокосий*). Тут як формально, так і за змістом відчуваються дві складові частини, хоча значення складання й не дорівнює значенню сполучення (*біла коса*), оскільки *білокосий* має значення прикметника. В. Ягич дає перший загальний історичний огляд складних слів у слов'янських мовах. Він відзначає вплив грецької мови на збільшення кількості складних слів у слов'янських мовах; далі він робить висновок, що складні слова частіше трапляються в церковній літературі, а в офіційних документах – значно рідше. Залежно від першого компонента В. Ягич виділяв складні слова, у яких перша частина має форму основи (зі сполучними голосними), і слова, перша частина яких має форму відмінка, або імператива, або прислівника. При класифікації

складних слів враховуються смислові та синтаксичні відношення частин, а також граматико-морфологічні ознаки компонентів (належність до частин мови) [цит. за: 44, с. 120].

Серед наукових досліджень про словоскладання в польській мові заслуговує на увагу праця Я. Л. Лося [цит. за: 56, с. 10]. Автор пише: «Предмет цього дослідження становлять складні слова, у другій частині яких стоїть іменник, прикметник і числівник, і лише частково тут ідеться також про займенники та дієслівні складання. У першій частині розглянутих нами слів стоїть відмінкова форма або основа відмінюваної частини мови. У слов'янських мовах трапляються тепер головним чином два типи складання слів: з основою та відмінковою формою в першій частині... перший називається складаннями, другий – зрощеннями». «... усі складні слова, – пише Я. Лось, – що походять від сполучень, мають цілком визначене синтаксичне відношення їхніх складових частин; одна з них (переважно перша) слугує означенням для другої». «Найближчою причиною, що викликала появу в мовах складних слів, були сполучення, тобто синтаксичні пари слів, що позначали одне поняття» [цит. за: 56, с. 10].

Висловивши це положення, вчений зауважує, що лише незначна кількість складних слів походить від сполучень; переважна більшість породжується одразу, за зразком інших складних слів. Праця вченого була значним кроком у розробці теорії словоскладання; у ній дається широкий опис складних слів однієї із західнослов'янських мов – польської, висловлюються положення про утворення складних слів за аналогією, встановлюються два різновиди відношень між компонентами складань та ін.

Значний теоретичний інтерес становить «Граматика сучасної польської мови» Р. Гжегорчикової, Р. Ласковського та Г. Врубель [58]. У польському

мовознавстві складні слова традиційно поділяються на зрощення, складання та сполучення.

Словотвір польської мови загалом і, зокрема, словотвірні категорії, вивчали польські дослідники В. Дорошевський («Kategorie słowotwórcze» Р. Гжегорчикова, І. Пужиніна («Słowótworstwo współczesnego języka polskiego (Rzeczowniki sufiksalne rodzime)» [цит. за: 58, с. 12]. Загальні зауваження щодо словотвору в умовах глобалізації висловила польська дослідниця Є. І. Коряковцева, виступаючи проти так званої «англо-американоманії» у процесі створення (запозичення) нових слів [цит. за: 2, с. 32]. Вона зазначила, що «носії сучасних слов'янських мов активно використовують у міжособистісному спілкуванні медійний «новояз», що рясніє інтернаціоналізмами, серед яких переважають терміни, запозичені з англійської мови» [цит. за: 2, с. 32]. У польському мовознавстві наукові дослідження зі словотвору проведено також на основі порівнянь з іншими мовами. Наприклад, у роботах М. Бліхарського, І. Маринякової проаналізовано складання в польській та російській мовах, виявлено спільні та відмінні риси [цит. за: 5, с. 17].

Основи словотвору в чеській мові розробив засновник нової славістики мовознавець І. Добровський [55]. У «Німецько-чеському словнику» та «Детальній граматиці чеської мови він проаналізував внутрішню будову слів різних частин мови. Автор наголосив на необхідності залучення до створення нових слів питомих можливостей рідної мови, знань про будову сучасних слів; виступив проти перекладу складних слів з німецької мови в процесі самовільного створення нових лексем. Послідовник І. Добровського Ян Гебауер пов'язував усі процеси мови, зокрема й словотвірні, з психічною діяльністю людини [55, с. 41]. «Граматика літературної чеської мови» Ф. Травничека містила окремий розділ про словотвір, у якому він

проаналізував усі відомі на той час способи утворення слів [55, с. 52]. Основна увага чеського дослідника словотвору В. Шмілаеура зосереджена на механізмах виникнення слова, на аналізі шляхів, які проходить мовець, коли хоче дати назву новому явищу [55, с. 148].

Праці чеського мовознавця М. Докуліла лягли в основу ономасіологічного напряму в дослідженнях словотвору. Ономасіологічна теорія ґрунтується на принципі номінації: до номінативного акту додається словотвірне значення – як частина мисленнєвого змісту, підготовленого до найменування. М. Докуліл виділив в акті номінації дві логічні операції: 1) мисленнєве підведення позначуваного під відомий клас явищ (акт класифікації); 2) мисленнєве порівняння з іншими процесами або явищами дійсності, зокрема встановлення асоціативних зв'язків [56, с. 12].

Одним із найбільш вагомих досягнень у дослідженні словотвірної структури іменників чеської мови є колективна монографія «Tvoření slov v češtině» за редакцією М. Докуліла, Фр. Данеша, Я. Кухаржа [56]. Головним критерієм класифікації дериватів автори назвали ономасіологічну структуру, у якій виділено низку категорій. У другому розділі зазначеної монографії «Odvozování, podstatných jmen» докладно проаналізовано словотвірну структуру іменника. Науково обґрунтовано зміст понять словотвірного форманта та продуктивності, що відображаються в аналізі композитів. Зокрема, І. Боздехова визначила словотвірний формант у композиції «як характер сполучного голосного, юкстапозицію, відмінкове закінчення компонентів, порядок компонентів складеного слова, злитне написання, основний наголос» [цит. за: 3, с. 226]. Крім цього, аналіз складних слів здійснений нею в окремому дослідженні – «Tvoření slov skládáním». У чеському мовознавстві проблемі створення складних слів присвячені також праці «Podstata kompozice a její podíl na rozhojňování slovní zásoby jazyka

českého» М. Гелцеля , «Česká kompozita diachronně» Д. Шлосара. Автори відзначають високу продуктивність створення складних слів у чеській мові, що свідчить про дію в ній закону економії мовних засобів, лінгвістичної енергії.

З короткого огляду найбільш значущих праць вчених-славістів, присвячених словоскладанню, видно, наскільки глибоко і серйозно досліджувалася ця проблема на матеріалі слов'янських мов. Багато з того, що було сказано про цю категорію слів, не втратило своєї цінності й у наш час, наприклад, подібне дослідження складних імен у слов'янських мовах, їхня класифікація з урахуванням смислових відношень між компонентами, належності компонентів до частин мови, висловлювання Я. Л. Лося про наявність серед складних слів великої кількості аналогічних утворень та ін.

Питання про складні слова в слов'янських мовах довгий час розроблялося в мовознавстві у зв'язку із загальним описом їхнього граматичного ладу. У XVIII і в першій половині XIX століття не було спеціальних праць щодо цієї категорії слів, але про них згадувалося в усіх відомих нам граматиках. У слов'яноруській граматиці І. В. Паузе, написаній на початку XVIII ст., є спеціальний розділ «Про складання», де висловлюється положення про те, що в російській мові для словоскладання використовуються всі частини мови, за винятком вигуку. На жаль, граматику І. В. Паузе не опублікували, тому немає можливості детальніше ознайомитися з матеріалом, що міститься в цій праці і становить великий інтерес для дослідників російської мови [цит. за: 44, с. 19].

О. О. Потебня розглядає складні слова як колишні словосполучення. Він вважає, що «ще в найглибшій давнині до відокремлення індоєвропейських мов, неодмінною умовою можливості злиття сполучення слів у складне слово є препозитивність означувального і додаткового» [цит. за: 44, с. 20].

Встановлення основних ознак складного слова на відміну від простого, поділ складних слів на дві групи – зі сполучними голосними та без сполучних голосних, утворення складних слів і виразів, класифікація складних слів з урахуванням смислових і граматичних відношень між компонентами – ці та багато інших питань знайшли висвітлення в розглянутих вище працях російських лінгвістів.

Подальша розробка проблеми словоскладання проводилася шляхом виявлення й опису різних словотвірних груп за співвідношенням основ, за оформленістю цих основ, враховувалася наявність або відсутність сполучних голосних, афіксів. Багато уваги приділялося розгляду питання про синтаксичні відношення між компонентами складного слова, про відмінність складного слова від простого та словосполучення (вільного і фразеологічного) тощо. Серед способів творення складних іменників першої групи виділяють спосіб чистого складання, у якому остання (опорна) частина є самостійним іменником, а як перший компонент зазвичай використовуються основа прикметників, рідше іменників, числівників, займенників (*лісопромисловість, самокритика*). Перший компонент складання слугує конкретизатором значення. Далі виділяються: а) складання у поєднанні із суфіксацією (матеріально вираженою та нульовою), яке використовується для творення іменників, другим компонентом яких є основа дієслова або іменника; б) складання у поєднанні з нульовою суфіксацією, де розрізняють складання з другим дієслівним та іменним компонентом, залежно від того, основою якої частини мови виражена остання частина складного слова; в) складання з опорним іменним компонентом, що мають значення «носій відношення до предмета, названого опорним компонентом складання і конкретизованого першим компонентом складання» (*носоріг, вутконіс*). Складні слова, які з'єднуються без допомоги інтерфікса – більш рідкісний тип слів.

У XX столітті поняття «словоскладання» уточнюється, воно протиставляється іншим способам словотвору, складаються класифікації складних слів, досліджуються дво- і трикомпонентні типи композитів.

За характером синтаксичних зв'язків між компонентами композита розрізняються 1) складні слова з підрядними відношеннями, які також називаються гіпотаксичними, наприклад, *зоотехнік* і 2) складні слова з рівноправними або сурядними/паратаксичними відношеннями *(залізобетон, лісотундра)*, тобто підрядні та сурядні композити [34, с. 87].

З урахуванням структурних особливостей складні слова поділяються на атематичні (без сполучного елемента) та тематичні (зі сполучним елементом) при цьому в українській мові композити без сполучного елемента трапляються рідко. Спосіб утворення складного слова без сполучного елемента називається в деяких працях «простим співставленням основ», «приляганням», «аглютинативним» способом. Н. Скрицька зазначає, що в цьому випадку слід говорити про нульовий інтерфікс [35, с. 107].

У межах морфологічного підходу, представленого в працях І. Ментиньсокї Л. Радомської, присвячених складним словам, розглядається словоскладання окремих частин мови та складаються моделі складних слів з урахуванням частиномовної належності їхніх компонентів.

Досліджуються також семантичні відношення між компонентами складного слова. Наприклад Л.А. Радомська виділяє 3 групи семантичних відношень між безпосередньо складниками: 1) сурядні (лісостеп); 2) порівняльні та уточнювальні (*горе-мислевець*); 3) актантні та сирконстантні (*скловолокно*) [37, с. 68].

Незважаючи на наявність великої кількості наукових досліджень зі словоскладання, багато питань залишаються спірними, і в сучасному мовознавстві проблема складних слів, утворених словоскладанням, однозначно

не вирішена. Їхнє вивчення в українському мовознавстві репрезентовано працями Л. А. Булаховського, В. А. Горпинича, Н. С. Родзевич, Н. Ф. Клименко, М. Я. Плющ, Г. М. Виняр, К. Г. Городенської, А. М. Нелюби, І. Я. Мисливої-Бунько та ін. Принципи гармонійного побудови композитів та юкстапозитів у концепції «золотої» пропорції розглянуті в роботах Л. Є. Азарової [2; 3; 5]. Вченими виділено сім підходів до тлумачення складних слів – залежно від їхнього походження, граматичного та семантичного зв'язку між компонентами, формального вираження. Для позначення складних слів, утворених словоскладанням, у сучасній українській дериватології став традиційним термін «юкстапозит».

Найважливіші досягнення західної славістики в дослідженні складних слів висвітлені в працях чеських мовознавців І. Добровського, Я. Гебауера, Ф. Травничека, В. Шмілаеура, М. Докуліла, І. Боздехової, М. Гелцеля, Д. Шлосара та ін. Вивчення в сербській мові представлено на прикладі робіт Фр. Міклошича, В. Ягича. У польському мовознавстві складні слова були об'єктом досліджень Я. Л. Лося, Є. І. Коряковцевої, Р. Гжегорчикової, І. Пужиніної, В. Дорошевського, М. Бліхарського, І. Маринякової, М. Хоновської, З. Курзової, Ю. Кобилинської та ін.

Таким чином, словоскладання вже кілька століть забезпечує загальний розвиток мови, неухильно вдосконалюються способи та прийоми словоскладання, а саме: покращуються та уточнюються старі моделі, зникають віджилі, поступаючись місцем новим, що з'являються. Вивчення способів словоскладання, визначення продуктивності окремих моделей становить безперечний науковий інтерес, оскільки це дає змогу намітити загальні тенденції в розвитку словоскладання. Актуальність теоретичного та практичного вивчення закономірностей утворення складних мовленнєвих одиниць є безсумнівною. Словоскладання зумовлене здатністю особистості до

лінгвокреативного мислення і демонструє безмежні потенції мови при формуванні та вираженні думки. Особливо велика роль цих процесів у створенні складних неологізмів. Суттєве збільшення певних лексичних одиниць у мовленні викликає у вчених інтерес з погляду причин, що зумовлюють такі зміни. Зростання продуктивності та інтенсивності способів словоскладання XXI століття пов'язане з процесом взаємодії екстралінгвістичних та інтралінгвальних чинників, знаходить своє вираження у «сконденсованій, економній номінації нових понять і реалій за допомогою вже наявних у мові слів та одночасному набутті ними образності, точності, емоційності та експресивності» [38, с. 123]. Вивчення будь-яких мовних процесів базується як на аналізі цих явищ з позиції людини, яка користується мовою з метою пізнання світу, так і на об'єктивних законах, що дають змогу мові розвиватися і слугувати інструментом спілкування та номінації.

Тенденції сучасного словотворення завжди перебувають у зоні інтересів як дослідників мови, так і широкого кола її користувачів. Цей інтерес виправданий, оскільки він дає уявлення про результати процесу лексичної деривації – нові слова – про механізми їхнього утворення, а також про більш глибинні семантичні явища, що супроводжують ці процеси.

Досить очевидним є факт, що морфологічне складання як словотвірний тип посідає одне з провідних місць у словотвірній системі іменних частин мови сучасної української та польської мов у останні десятиліття XX ст.. – початку XXI ст. У системі складних іменників, насамперед, та складних прикметників дуже продуктивними є складання з інтернаціональними зв'язаними кореневими компонентами, як-от: *авто-, біо-, міні-, відео-, квазі-, ретро-* тощо.

Інтернаціональні зв'язані компоненти вже давно (не одне століття) стали природною частиною системи української мови і становлять доволі

представницьку частину польських іменних коренеслів (іменників, прикметників).

Проникнувши внаслідок мовних контактів до складу української мови, ці компоненти закріплюються в ній протягом кількох століть, найчастіше з XVII–XVIII ст., пристосовуючись до системи, розвиваючи значення, набуваючи варіантів. При цьому можливі суттєві зміни як у формі, так і в семантиці зв'язаних кореневих компонентів (далі – ЗКК).

Запозичені складні слова із ЗКК проникають в українську мову або безпосередньо з мов-джерел (грецька, латинська), або з мов-посередників (англійська, французька, німецька).

До числа найбільш ранніх складань, у складі яких є зв'язаний кореневий компонент, можна віднести такі: *гетерогенний, гідрометр, гексаметр* та низка інших. Це були або одиничні запозичення, або невелика кількість складних слів у складі кореневого чи словотвірного гнізда.

У сучасній українській мові нараховується вже близько півтори тисячі інтернаціональних, зв'язаних кореневих компонентів, які є продуктивними різною мірою і в різних підсистемах мови. Найбільш продуктивними та регулярними є складання із ЗКК у різних термінологіях, зокрема і в лінгвістичній.

У термінологічному словотворенні традиційно діє правило складання термінів з інтернаціональних складових частин, базових терміноелементів, при цьому членність навіть незнайомого слова є очевидною. Це особливо помітно у зв'язку з однозначністю термінологічних ЗКК та у зв'язку зі стандартністю опорних кореневих компонентів у таких складаннях. При цьому в науковому мовленні останніх десятиліть легко утворюються не лише двочленні, а й багаточленні складання.

Ось кілька прикладів нових термінів, зафіксованих у словниках останнього часу та в періодичних виданнях: *аерогаммаспектрометрія* (4 корені), *агрометеопараметри* (3 корені), *геліометеоролог* (3 компоненти), *нейрореаніматологія* (3 компоненти),) тощо [45, с. 123].

Говорячи про причини появи складних неонімів, вчені звертають увагу на внутрішньолінгвістичні фактори, до яких належать такі:

- Породжувальна функція мовної системи, яка уможливлює появу тих чи інших членів словотвірного гнізда, яке ніколи не побутує в мові у своєму повному складі [11, с. 41];
- Внутрішньомовним стимулом утворення нових слів вважають принцип мовної економії або закон економії мовних зусиль [11, с. 42];
- Сприяє створенню неонімів-складань наявність давно існуючого в українській мові способу складання, який сягає, на думку вчених, ще до праіндоєвропейського періоду [11, с. 44];
- Модель складань з інтернаціональними зв'язаними кореневими компонентами властива раннім східнослов'янським запозиченням X-XI ст., які проникли в російську мову через старослов'янську з грецької (*митрополит, філософія*), церковнослов'янські кальки та напівкальки (*іконописання*), складні терміни періоду другого південнослов'янського впливу (XIV-XVI ст.): *орфографія, автокефалія* та ін.

У сучасних слов'янських та європейських мовах модель складань з інтернаціональними ЗКК на першому місці та (або) на другому місці є продуктивною і слугує одним із внутрішніх мовних факторів, що сприяють створенню новоутворень, переважно моносемічних інтернаціональних термінів.

Спостереження за словами-термінами в українській та польській мовах мові свідчать про те, що у процесі формування термінологій особливої значущості набувають інтернаціональні зв'язані корені, що дозволяють

скорочувати текст, заощаджуючи мовні зусилля. Унаслідок різних причин вплив термінологічної підсистеми на інші підсистеми мови виявляється досить сильним в останні десятиліття нашого століття. Система термінів виявляється відкритою і поповнюється за рахунок складань інтернаціональних ЗКК та опорного кореня, що належить загальновживаній сфері мови. У певні моменти розвитку суспільства та мови терміни детермінологізуються і вводяться в публіцистичне чи художнє мовлення, тим самим стаючи відомими широким верствам суспільства.

У цьому сенсі дуже показовими є деякі новоутворення, створені за продуктивними термінологічними моделями. Наприклад, за моделлю складання *атмосфера* (грец. *atmos* – "пара" + *-сфера*) з'явилися *гідросфера, літосфера*, *ноосфера*, тощо (продуктивний ряд залишається відкритим). Всі ці слова більшою чи меншою мірою стали загальновживаними.

Робота над рядами слів, утворених за однією моделлю, дозволяє краще зрозуміти механізм складання як морфологічного способу. Особливої наочності надає стандартність і однозначність термінологічних зв'язаних кореневих компонентів, можливість легко виокремлювати ці кореневі морфеми навіть у складі незнайомих слів.

Виокремлення таких компонентів складань дозволяє робити спостереження над семантикою інтернаціональних коренів, збагачуючи словниковий запас учнів. Відкритість продуктивних рядів складань дає можливість експериментувати з мовним матеріалом, створювати й аналізувати нові «потенційні» слова, їхню формальну відповідність поняттям. Оказіоналізми, створені за непродуктивними моделями, дозволяють збагатити мовлення новими виразними засобами. Будь-яке використання пропонованого матеріалу доводить той факт, що мова – живе явище, що розвивається, динаміка якого відбувається на наших очах.

Складні слова – це слова, що мають у своєму складі два (або більше) корені. Вони утворюються, як правило, від самостійних частин мови, зберігаючи у своєму складі слово повністю або його частину [3, с. 226].

Складне слово є особливим феноменом у системі лексики та словотвору.. Складне слово − особлива одиниця лексичної та словотвірної систем польської та української мов, що є одним з основних об'єктів словотвору так само, як складне речення − одним з основних об'єктів синтаксису. [24, с. 159]

Найскладніші слова для написання та вимови:

1. Слова-значення величини. Наприклад: *тисячавстодвадцятип'ятикілограмовий* .
2. Етимони, якими позначають вік із додаванням основи *-річний*: *шістдесятисемирічний*.
3. Слова-назви хімічних сполук. Наприклад: *метилпропенілендигідроксицинаменілакрилова кислота*.

На словотвірному рівні спостерігається відносно велика кількість типологічних рис, спільних для всіх слов'янських мов. Це пояснюється, з одного боку, значною стійкістю словотвірних засобів і прийомів, що сягають прамови та зберігаються протягом століть, з іншого боку, − тим, що в інтенсивному міжслов'янському процесі запозичення слів і калькування зазвичай запозичуються з мови в мову або калькуються всі властиві відповідним словам словотвірні особливості.

До числа словотвірних ознак, спільних для всіх слов'янських мов, належить насамперед поділ усіх слів на кореневі (непохідні, словотвірно немотивовані) і похідні (мотивовані). Ця ознака успадкована всіма слов'янськими мовами через праслов'янську з праіндоєвропейської. Однак належність одних і тих же слів до числа кореневих чи похідних на різних етапах історичного розвитку не залишалася незмінною. На більш ранніх етапах

кореневі слова конкретної семантики шляхом злиття з деякими кореневими словами, що набули більш абстрактної семантики, перетворювалися на похідні афіксальні утворення. На більш пізніх етапах окремі афікси похідних слів стиралися. Перетворюючись на поширювачі коренів і зливаючись із коренями, або ж переходили до складу закінчень, переводячи слово і в тому, і в іншому випадку з розряду похідних до розряду простих.

Одним із найпродуктивніших способів словотворення в сучасних польській та українській мовах є морфологічний. До основних його видів належать: афіксація (у вигляді префіксації, суфіксації та постфіксації), конверсія (у вигляді конверсії основ типу *podnieść − podnieść* і конверсії морфологічних форм, тобто перетворення окремої граматичної форми одного слова на інше слово з відмінним лексичним значенням, наприклад, *верхом*), абревіація (у вигляді ініціальних і складових абревіатур), складання (у вигляді основоскладання та словоскладання, або зрощення). При цьому для всіх слов'янських мов характерне переважання певних способів словотворення або їхніх різновидів в окремих частинах мови [44, с. 46-47]. У зв'язку з цим цікаве зауваження І.Р. Вихованця про те, що «в межах різних частин мови активність окремих словотвірних типів неоднакова. Так, префіксальний тип у чистому вигляді майже зовсім не трапляється серед іменників. Набагато більшою мірою він властивий словотвору прикметників». [цит. за: 22, с. 97]. Наприклад, афіксація найбільш широко використовується в іменниках, прикметниках та дієсловах, менш послідовно в числівниках та прислівниках і лише як виняток у займенниках. З різновидів афіксації суфіксація властива всім перерахованим частинам мови, префіксація значно переважає в дієсловах і порівняно рідкісна в іменниках та прикметниках. Конверсія основ охоплює всі частини мови. Тим часом як конверсія граматичних форм має місце лише в прислівниках та ін.

Названі словотвірні прийоми формувалися в різні періоди розвитку мови і мають різне походження.

Найдавнішим, успадкованим через праслов'янську мову з індоєвропейської, є спосіб суфіксації. Він виник у ранній індоєвропейський період внаслідок перетворення самостійних лексичних елементів найбільш абстрактної семантики на суфікси, які потім стали регулярно використовуватися при утворенні нових похідних слів за зразками вже наявних. Префіксація розвинулася в період розпаду індоєвропейської прамови та виділення з її складу праслов'янської мови, у якій колишні окремі слова індоєвропейської мови типу прислівників-прийменників стали поступово закріплюватися за початком дієслівних, зрідка також іменних, основ, перетворюючись таким чином на префікси. Спосіб постфіксації виник у період роздільного існування слов'янських мов після їх виділення з праслов'янської, коли окремі слова, як правило, займенникового характеру типу *to, si* почали закріплюватися за кінцевою частиною слова певних частин мови, перетворюючись тим самим на постфікси. Спосіб складання властивий розвитку мови в індоєвропейський період. Спосіб конверсії виник після розпаду праслов'янської мови, причому не як прямий прояв розвитку словотвору, а як результат перерозподілу та стирання суфіксальних елементів дієслів та іменників. Спосіб абревіації виник у слов'янських мовах відносно нещодавно – у XIX столітті – і особливо розвинувся у XX столітті, поширюючись значною мірою шляхом калькування і, рідше, прямого запозичення.

Властивими всім слов'янським мовам є також основні словотвірні афікси разом із їхніми структурними функціями − префікси та суфікси у залежності від частиномовної характеристики. Хоча наявність однакових афіксів у всіх слов'янських мовах є насамперед результатом генетичного зв'язку мов, за своїми структурними функціями ці афікси належать до галузі типології.

Ще однією словотвірною особливістю, спільною для всіх слов'янських мов, є широка морфонологічна варіативність мотивованих та мотивуючих основ. Ця особливість успадкована слов'янськими мовами з праслов'янської, у якій вона виникла як наслідок різних фонетичних процесів – перехідного пом'якшення задньоязикових, звукової зміни сполучень *ti, kt, dg* та ін.

Словотвір іменників у слов'янських мовах відрізняється найбільшим багатством словотвірних способів та засобів порівняно з усіма іншими частинами мови. Як і в інших частинах мови, спільні для всіх слов'янських мов типологічні риси словотвору іменників переважають над наявними тут приватними відмінностями.

До загальнослов'янських явищ належить, наприклад, наявність усіх чотирьох способів словотворення.

У галузі афіксації іменників для всіх слов'янських мов є значне переважання суфіксації над префіксацією та повна відсутність постфіксації. Переважання суфіксації над префіксацією у словотворі іменників успадковано слов'янськими мовами через праслов'янську з індоєвропейської. Відсутність постфіксації в іменників слов'янських мов пояснюється шляхами історичного розвитку слов'янського словотвору в період після розпаду праслов'янської єдності, коли формування постфіксів, що охопило в основному займенникові, прислівникові та дієслівні форми, на іменник не поширювалося.

У галузі суфіксального словотвору іменників спільним для всіх слов'янських мов є поділ похідних іменників на три основні словотвірні класи: назви осіб, назви конкретних предметів та явищ та назви абстрактних понять. Цей поділ успадкований слов'янськими мовами через праслов'янську з індоєвропейської, у якій він розвинувся як прояв приватної універсалії, властивої всім мовам синтетичної будови.

1.2. Складні слова в сучасній українській мові

Компоненти складних слів можуть з'єднуватися між собою сурядним або підрядним зв'язком. При сурядному способі зв'язку основи, з яких утворюються складні слова, з'єднуються як рівноправні, і між ними можна поставити сполучник *і*: *прем'єр-міністр, фізико-математичний*.

При підрядному способі зв'язку одна основа синтаксично залежить від другої: *залізопрокат* (*прокатувати залізо*), *електрозварка* (*зварювати електрикою*), *короткочасний* (*короткий час*), *красномовний* (*красно мовити*), *рукописний* (*писати рукою*), *вагоноремонтний* (*ремонтувати вагони*).

Основи складних слів можуть з'єднуватися за допомогою сполучних голосних о, е (є) або без них. Буква о пишеться, якщо твірна основа закінчується на твердий або шиплячий приголосний: *залізобетон, людино-день, блакитноокий.* Буква е пишеться, якщо твірна основа закінчується на м'який приголосний: сталевар. Сполучне є вживається після основи, що закінчується на й або подовжений м'який приголосний: *краєвид, життєдайний.* Якщо першою частиною такого слова є прикметник м'якої групи, то перед ним пишеться м'який знак ('ь): давньоруський.

1.3. Складні слова у сучасній польській мові

У польській мові принципом складання слів використовується доволі помірковано, вдаючись до нього в окремих випадках. Якщо доводиться шукати назву для нового поняття, дуже часто запозичується готове слово з іноземної мови або іноді складаються нові прості слова, наприклад: *błonica* (*дифтерит*), хоча вживається також: *dyfteryt*. В інших випадках є описові вирази: *kolej żelazna* (*залізниця*) або нарешті утворюється складне слово, найчастіше під

впливом іноземних (німецьких) за зразком існуючих у мові старих складних слів. Але й тут нерідко на рівні з такими новоутвореннями вживається синонім у формі польського простого слова або запозичення. Отже, є: *parowóz – lokomotywa* (*паровоз – локомотив*), *listonosz – pocztylion* (*листоноша* – поштальйон), *dalekowidz – teleskop* (*далекогляд – телескоп*).

При класифікації семантичних особливостей складних іменників у досліджуваних мовах дотримуються семантичної класифікації слів, а саме тематичної класифікації [посилання].

Тематична класифікація складних іменників є, власне, тематичною класифікацією їхніх значень. Ця класифікація складних іменників ґрунтується на об'єднанні складних іменників, що виражають поняття, які стосуються однієї сфери людської діяльності або однієї теми. Найбільша увага приділена таким складним іменникам, які об'єднуються «темами» найбільш загального характеру. Аналіз зібраного фактичного матеріалу дозволяє нам виділити такі тематичні групи складних іменників у польській та українській мовах.

Сюди належать складні іменники, що називають професії в галузі сільського господарства, промисловості, торгівлі, спорту, мистецтва, науки тощо; понад 100 складних іменників: *producent samochodów* − *автомобілебудівник, administrator* − *адміністратор, baletmistrz* – *балетмейстер;* kamizelka kuloodporna − *бронежилет*, *demobilizacja* − *демобілізація, maska przeciwgazowa – протигаз*, тощо.

РОЗДІЛ 2
СКЛАДНІ ІМЕННИКИ В ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ЛЕКСИКОГРАФІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

2.1. Відображення складних іменників у перекладній польсько-українській та українсько-польській лексикографії

Складні іменники відображаються в польсько-українських та українсько-польських перекладних словниках [21; 32;46; 47].

Словоскладання є найпродуктивнішим способом словотвору в українській та польській мовах та інших слов'янських мовах, і найчастіше складні слова в цих мовах представлені іменниками. Це відбувається не в останню чергу через появу нових понять у різних галузях знань, які найчастіше виражаються саме складними іменниками. Тому особливий інтерес становлять можливі способи перекладу нових понять, що виникають у різних галузях науки, які розглядаються у даній роботі.

Неважко помітити, що складні іменники підпорядковуються тим самим граматичним правилам, що й прості односкладові іменники, незважаючи на те, що деякі іменники можуть складатися з більш ніж трьох основ.

Головним компонентом у складних іменниках є останній компонент.

Перш ніж розглядати способи перекладу складних іменників, слід проаналізувати особливості їхнього формування. Складне слово складається мінімум із двох частин та може утворюватися шляхом:

- з'єднання вільних основ, які можуть траплятися і поза цим складним словом як слово або група слів;
- з'єднання основи та напівафікса;
- з'єднання напівафіксів [44, с. 214].

Напівафіксація являє собою такий спосіб словотвору, при якому до кореня приєднується напівзначуща морфема. Для цього способу словотвору

характерне використання морфем, які частково (а іноді й значною мірою) втратили вихідне речове значення, делексикалізувалися і, отже, набули певного ступеня граматизації. Що стосується фонетичних змін, то напівафіксальні морфеми здебільшого частково нейтралізують тон, не редукуючи звучання.

Напівафікс, будучи дериватом первинної кореневої морфеми, перебуває з останньою в генетично споріднених відношеннях і зберігає з нею смисловий зв'язок. Таким чином, напівафікс і корінь утворюють етимологічно співвідносну, корелятивну пару словотворчих морфем.

Напівафікси зазвичай відносять похідні слова до певної частини мови. Рідше трапляються напівафікси, які створюють слова з різною категоріальною належністю. Однак спірним залишається питання, чи відносити слова з напівафіксами до складних чи до похідних. В. Фляйшер також поділяє складні слова на три типи, відповідно до типу зв'язку між їхніми компонентами. Він виділяє:

- складні іменники з означальним зв'язком між компонентами. До означальних сполук належать ті, в яких перший компонент підпорядкований останньому, як у словосполученні залежний член підпорядкований головному.
- підрядним зв'язком.
- сурядним зв'язком [22, с. 95].

Сполуки сурядного типу складаються із семантично рівноправних компонентів.

Залежно від наведених вище типів зв'язку у складному іменнику підбирається і спосіб перекладу українською мовою.

Виділяються такі типи перекладу:

- Переклад українським складним або односкладовим іменником. Таким способом найчастіше перекладаються іменники із сурядним зв'язком між компонентами.

- Переклад словосполученням, що складається з прикметника, як правило, відносного, та іменника. Іноді замість прикметника може використовуватися дієприкметник. Зв'язок між компонентами такого іменника, як правило, означальний
- Переклад словосполученням із безприйменниковим родовим відмінком. Цим способом перекладаються іменники з підрядним зв'язком між компонентами.
- Переклад прийменниковими конструкціями. В українській мові прийменникові конструкції виражають обставинно-означальні відношення: просторові, часові, цільові, причинові тощо. У зв'язку з цим при перекладі польських складних іменників, які виражають ці відношення, найпоширенішим засобом є прийменникові конструкції [25, с. 145].

2.2. Аналітичні моделі перекладу складних іменників

За допомогою моделювання перекладознавці ставлять перед собою мету відтворити процес перекладу загалом, розкрити механізми перекладу, описати дії перекладача, його стратегію і тактику у процесі перекладу, вказати послідовні етапи переходу від оригіналу до перекладу, встановити рівень еквівалентності й адекватності перекладу як необхідної умови забезпечення успішного акту міжмовної комунікації. Уперше поняття «модель перекладу» було введене Ю. Найдою, який, як зазначає Г.Г. Єнчева, мав на увазі використання в теорії перекладу різних методичних прийомів лінгвістичного дослідження (компонентного аналізу, семантичних перетворень, трансформацій тощо). Ю. Найда запропонував класичну схему перекладу «аналіз – перенесення – реконструювання», яка стала підґрунтям для створення нових, більш модифікованих моделей перекладу – лінгвістичних, комунікативних,

психолінгвістичних у тому числі і аналітичну, які розглянемо далі більш детально [цит. за: 26, с. 102].

Авіабаза − baza lotnicza [46, с. 12].

авіаконструктор − konstruktor lotniczy [46, с. 14].

авіалінія − linia lotnicza [47, с. 102].

авіапромисловість − przemysł lotniczy [46, с. 25].

автовокзал − dworzec autobusowy [47, с. 9].

автозавод − fabryka samochodów [47, с. 10].

автоінспекція − kontrola drogowa [46, с. 14].

автомобілебудівник − producent samochodów [46, с. 16].

агроіндустрія − przemysł rolno-spożywczy [47, с. 58].

атестат − świadectwo szkolne [46, с. 25].

бензоколонка − stacja benzynowa [46, с. 26].

бронепоїзд − pociąg pancerny [46, с. 31].

бронежилет − kamizelka kuloodporna [47, с. 32].

велогонка − wyścig kolarski [46, с. 41].

взаємовиручка – wzajemną pomoc [47, с. 120].

проведення часу – spędzanie czasu [47, с. 158].

водоймище – zbiornik retencyjny [46, с. 62].

волейбол − piłka siatkowa [47, с. 69].

запаморочення – zawroty głowy [47, с. 132].

гідростанція – elektrownia wodna [47, с. 83].

дієприкметник – imiesłów przysłówkowy [46, с. 51].

домоведення – ekonomika gospodarstwa domowego [46, с. 52].

звукопис - klip dźwiękowy [46, с. 54].

землетрус – trzęsienie ziemi [47, с. 145].

заправка − stacja benzynowa [46, с. 62].

кінофестиваль – festiwal filmowy [47, с. 201].

консульство − Urząd konsularny [47, с. 208].

коренеплід – rośliny okopowe [47, с. 209].

крововилив – krwotok krwawienie [47, с. 215].

корабельна аварія - katastrofa morska [46, с. 72].

псевдовчення – fałszywa doktryna [46, с. 81].

хмарочос – drapacz chmur [47, с. 658].

нафтопровід – rurociąg naftowy [47, с. 321].

гуртожиток – dom akademicki [47, с. 169].

однокласник – kolega z klasy [46, с. 139].

очевидець – naoczny świadek [47, с. 402].

блокпост – Posterunek odstępowy [47, с. 49].

блок-схема – schemat blokowy [47, с. 52].

місце проживання – miejsce zamieszkania [46, с. 143].

собівартість – koszt całkowity [47, с. 458].

семиборство – siedmiobój lekkoatletyczny [47, с. 462].

сновидіння – marzenie senne [47, с. 472].

універмаг – dom towarowy [47, с. 702].

яхтсмен – żeglarz sportowy [47, с. 802].

протигаз – maska przeciwgazowa [47, с. 580].

профспілка – związek zawodowy [47, с. 582].

працездатність – zdolność do pracy [47, с. 513].

радіопередача – audycja radiowa [47, с. 695].

світлофор – sygnalizacja świetlna [46, с. 145].

серцебиття – bicie serca [46, с. 147].

снігопад – opad śniegu [46, с. 148].

стінгазета – gazetka ścienna [46, с. 149].

фотоапарат – aparat fotograficzny [46, с. 201].

футбол – piłka nożna [47, с. 785].

холоднокровність – zimna krew [46, с. 190].

чорнослив – suszona śliwka [46, с. 207].

електроенергія − energia elektryczna [46, с. 77].

юрисконсульт − Radca prawny [47, с. 815].

зоопарк − park zoologiczny [47, с. 14].

сонцезахисник — okulary przeciwsłoneczne [47, с. 128].

2.3. Еквівалентний переклад складних іменників

Еквівалентний переклад − це переклад, що здійснюється на рівні, необхідному і достатньому для передачі незмінного плану змісту при дотриманні норм мови перекладу «Цілком еквівалентні тексти, повністю рівноцінні (рівнозначні); частково еквівалентні тексти, частково рівноцінні один одному». На думку дослідників, перекладом може вважатися лише такий текст, який еквівалентно або адекватно передає на МП (в усній або письмовій формі) ту інформацію (зміст), що була виражена у вихідному тексті мовою оригіналу [23, с. 14].

Як основи для принципової можливості еквівалентного перекладу у вітчизняному перекладознавстві виділяються такі фактори. По-перше, об'єктивне існування міжмовних перекладацьких відповідностей. Значення мовних одиниць у різних мовах не збігаються, як і умови життя мовних колективів та їхній досвід. Однак у чомусь дійсність для всіх залишається спільною, також і базові значення є спільними. По-друге, будь-яка людська мова містить у собі потенціал до опису нових, незнайомих ситуацій, оскільки кожна мова має здатність бути знаряддям пізнання. По-третє, відмінності між мовами в семантичному та структурному планах можуть бути компенсовані в тексті. Домогтися еквівалентного перекладу також допомагає розуміння перекладачем необхідної в конкретній ситуації черговості передачі значень, а саме того, які зі значень є пріоритетними, а якими можна «пожертвувати», щоб звести втрати до мінімуму. Як правило, таким еквівалентом є запозичене слово.

автобіографія − autobiografia [32, с. 14].

автограф – autograf [32, с. 15].

агрофізика − Agrofizyka [32, с. 17].

адміністратор − administrator [32, с. 18].

антибіотики − antybiotyki [32, с. 19].

аеродром − aerodrom [32, с. 21].

аерологія − aerologia [32, с. 22].

біографія – biografia [32, с. 22].

натхнення – natchnienie [21, с. 148].

водоспад - wodospad [21, с. 58].

гастроном − gastronom , sklep spożywczy [21, с. 97].

демобілізація− demobilizacja [21, с. 102].

космодром − kosmodrom [21, с. 354].

магнітофон – magnetofon [21, с. 458].

мультиплікація – multiplikacja [21, с. 486].

небосхил− nieboskłon [21, с. 584].

непорозуміння− nieporozumienie [43, с. 478].

недостача − niedostatek [43, с. 479].

некролог − nekrolog [43, с. 481].

обсерваторія − obserwatorium [43, с. 499].

орфографія − ortografia [43, с. 502].

вольтметр − woltomierz [43, с. 87].

гермафродит − hermafrodyta [43, с. 154].

літературознавство – literaturoznawstwo [43, с. 289].

мікроклімат − mikroklimat [43, с. 581].

прима-балерина − primabalerina [43, с. 458].

психастенія − psychastenia [43, с. 459].

сироваріння – serowarstwo [43, с. 621].

трагікомедія − tragikomedia [43, с. 511].

хіміотерапія − chemioterapia [43, с. 702].

листоноша − *listonosz* [32, с. 415].

травлення − *trawienie* [32, с. 512].

планіметрія − *planimetria* [32, с. 387].

стенографія − *stenografia* [32, с. 287].

термометр − *termometr* [32, с. 604].

2.4. Лексичні заміни в перекладі складних іменників

На думку В.І. Карабан, мета перекладу полягає у відтворенні наскільки це можливо наданої інформації. Цього можна досягти, лише застосувавши певні структурні або семантичні зміни. Ці зміни, які є наслідком лексичних і граматичних розбіжностей у мовах, він називає трансформаціями в перекладі [25, с. 214]. Заміни визначаються як міжмовні перетворення з метою досягнення еквівалентності текстів оригіналу й перекладу (для збереження функціонального впливу повідомлення). При цьому він підкреслює, що «…відношення між фрагментом оригіналу й відповідним фрагментом перекладу можна представити як перетворення (тобто трансформацію) першого в інший за певними правилами» [посилання, с. 68]. Перекладацькі заміни − один із основоположних термінів, що описують процес перекладу, який означає міжмовні перетворення, перебудування елементів вихідного тексту, операції перевираження змісту чи перефразування з метою досягнення перекладацького еквівалента. Всі класифікації вчених-перекладознавців включають в свою систему прийом перекладацької трансформації як заміна частин мови. Наведемо приклади:

абревіатура – *skrót* [46, с. 21].

антикваріат − *antyk* [46, с. 22].

байдарка − *kajak* [46, с. 33].

Зарозумілість − *pycha* [46, с. 51].

гучномовець − *głośnik* [47, с. 85].

жертвопринесення – ofiara [47, с. 278].

метрополітен – metro [47, с. 325].

жар-птиця − feniks [47, с. 171].

атеросклероз − miażdżyca [49, с. 28].

аэропорт − lotnisko [49, с. 31].

дід-мороз− Święty Mikołaj [49, с. 518].

однодумець − współwyznawca , bratnia dusza [49, с. 471].

хліборобство − rolnictwo [47, с. 612].

зловживання − nadużycie [47, с. 310].

кінозйомка − filmowanie [47, с. 547].

красномовність – elokwencja [49, с. 420].

новосілля − parapetówka [47, с. 487].

Вогнегасник − gaśnica [49, с. 193].

ВИСНОВКИ

Дослідивши процеси творення складних іменників в сучасній польській та українській мовах, та проаналізувавши способи їхнього перекладу, які наявні у сучасній перекладній лексикографії, дійшли таких висновків.

Складні слова − це слова, що мають у своєму складі два (або більше) корені. Вони утворюються, як правило, від самостійних частин мови, зберігаючи у своєму складі цілком слово або його частину. Складне слово є особливим феноменом у системі лексики та словотвору. Багато вчених-філологів займаються дослідженням складних слів.

Найчастіше складні слова української та польської мови утворюються шляхом з'єднання двох слів у словосполучення. Словоскладання − один із продуктивних способів словотвору, що полягає у приєднанні двох або більше основ для утворення складного слова. Виділяють морфологічний і семантичний способи словотвору. Словотвір пов'язаний з різними лінгвістичними дисциплінами: лексикологією, морфологією, синтаксисом.

Одним із найпродуктивніших способів словотвору в українській та польській мовах є морфологічний. Складне слово − це лексема, що має у своєму складі дві або більше творчих основи, а також самостійне слово, що володіє структурно-семантичною цілісністю.

Структура складних слів доволі різноманітна: найпростішим випадком є безпосереднє складання основ різних частин мови, більш складну морфологічну структуру мають складні слова з різними сполучними елементами. Складні слова завжди семантично мотивовані.

У даному дослідженні розглянуто способи перекладу складних іменників у польсько-українській та українсько-польській лексикографії (порівняльний

аспект). Можна зробити висновок, що спосіб перекладу безпосередньо залежить від типу зв'язку між компонентами складного іменника.

Найчастотнішим способом перекладу складних іменників є еквівалентний переклад. Оскільки розглядалися слов'янські мови, багато слів подібні за звучанням. Поширеним способом перекладу також є переклад складних слів словосполученнями. Також у деяких випадках траплялися лакуни. Це явище найбільш розповсюджене саме в українсько-польській лексикографії.

Незважаючи на величезну кількість словників, що існують нині, часто трапляються складні іменники, значення яких знайти в словниках не вдається. У такому випадку перекладачеві доводиться обходитися без словника. І для цього необхідно знати основні способи та прийоми перекладу складних іменників на українською мовою. Слід зазначити, що переклад навіть окремого складного слова необхідно здійснювати лише в контексті. Також, працюючи над перекладом, слід враховувати, що не завжди складному іменнику польської мови відповідатиме іменник української. У таких випадках слід вдаватися до інших прийомів перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажнюк Б. Мовна картина світу: концептуальні засади дослідження. Київ : Наукова думка, 2015. 125 с.
2. Азарова Л. О. Гармонійна побудова багатокомпонентних складних слів на фонетичному рівні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія Філологічна.* 2016. Т.63. С. 30-38.
3. Азарова Л. О. Закономірності структурної організації багатокомпонентних складних слів у концепції «золотої» пропорції. *Проблеми гуманітарних наук:* 2017. Т. 38. С. 225-235.
4. Азарова Л.О. Аналіз гармонійної побудови багатокомпонентних складних слів на структурному й фонетичному рівнях. *Мова. Науково-теоретичний часопис з мовознавства.* 2009. Т. 10. С. 157-162.
5. Азарова Л.О. Радомська Л.Д. Вивчення іменників-юкстапозитів в українському мовознавстві. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка: Філологічні науки.* 2018. № 20. С. 16-21.
6. Андрієнко Л. О. Науково-технічний переклад: конспект лекцій. Черкаси : ЧДТУ, 2002. 22 с.
7. Анохіна Т. О. Декодування лексичних та семантичних лакун на міжмовних векторах лінгвістики. *Філологічні трактати.* 2015. № 2. Т. 7. С. 38–45.
8. Анохіна Т. О. Лінгвокогнітивні пошуки лексичних лакун. *Філологічні трактати*. 2012. № 4. Т. 4. С. 5-10.
9. Анохіна Т. О. Статус лакунарних конструювань: комунікативно–когнітивні аспекти. *Філологічні трактати*. 2010. № 2. Т. 2. С. 133-137.
10. Анохіна Т.О. Лексико–семантична лакунарність: міжмовні паралелі. *Філологічні трактати*. 2012. № 3. Т. 4. С. 14–19.

11. Антоненко О.П. Мови та культури у новій Європі: Контакти і самобутність. *Словотвір у дослідженнях чеських лінгвістів.* 2009. № 1. С. 41-49.
12. Балахтар В. В. Адекватність та еквівалентність перекладу. *Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції "Спецпроект: анализ научных исследований"* (30-31 травня 2016 р.). Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка. С. 7-10.
13. Бацевич Ф. Прагматика природності спілкування: комунікативні смисли і парадигматичні зв'язки частки та в сучасному українському мовленні. *Українська мова*. 2008. № 4. С. 15–22.
14. Бегма Ю. О. Комплексні перекладацькі трансформації в англо-українському художньому перекладі. *Актуальні проблеми гуманітарних наук.* 2018. № 2. С. 41-48.
15. Беднаж М. Місце слова у лексико-семантичній системі конкретної мови. *Культура мови*. 2010. Вип. 52. С. 9–15.
16. Беднаж М. Із спостережень над польсько-українськими міжмовними омонімами. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 1999. № 2. С. 5–8.
17. Безугла Л. Р. Лінгвістична прагматика та дискурсивний аналіз. *Studia philological*. 2012. Вип. 1. С. 95-100.
18. Бєй І. Складнощі українсько-польського та польсько-українського перекладу: дієслівне керування. *Мова і міжмовна комунікація : теорія та практика : монографія*. Київ : Ліра-К, 2020. С. 160-168.
19. Бобошко Т. Б. Деякі аспекти дослідження міжмовної ононімії слов'янських мов. *Актуальні проблеми сучасного літературознавства та мовознавства.* 2013. № 1. С. 9-17.
20. Дем’яненко О. Переклад як спосіб міжмовної та міжкультурної комунікації. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні*

тенденції розвитку освіти і науки : аспекти інтеграції, інновації та технології». Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2016. С. 199–203.

21. Житар О., Снігур І., Турко Г. Польсько-український словник. Київ : Либідь, 2010. 768 с.
22. Загнітко А.С. Теоретична граматика української мови. Київ : Академія, 785 с.
23. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування. Київ : Академвидав, 2004. 120 с
24. Карабан В. І. Способи перекладу лексичних одиниць. Переклад англійської науковотехнічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2002. 299 с.
25. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову. Вінниця : Нова книга. 2003. 608 с.
26. Кияк Т.Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія і практика перекладу : Вінниця : Нова книга, 2006. 410 с.
27. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. навч. посібник. Вінниця : Нова книга, 2003. 458 с.
28. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.
29. Кочерган М. П. Проблеми зіставної семантики. Київ : ВЦ КНЛУ, 2005. 343 с.
30. Лойко М. С. Аналіз досліджень лексичної міжмовної омонімії у взаєморозумінні польської та української мов. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2023. № 29. С. 1–8.
31. Лукач М.О. Компонентний аналіз як метод дослідження семантики дієслів української мови. *Studia methodologica*. 2014. № 38. С. 150–155.
32. Мазур О. *Польсько-український словник.* Варшава: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2011. 720 с.

33. Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 298 с.
34. Ментинська І., Наконечна Г. Структурно-словотвірні особливості сучасної комп'ютерної термінології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми української термінології*. 2016. № 3. С. 86–91.
35. Мойсей А., Скрицька Н. Лексико-семантичний аналіз полісемічних слів в українській та англійській мовах (на прикладі дієслова *сперечатися*). *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини*. 2022. № 1 (33). С. 106-109.
36. Ніколаєнко Л.І. Семантика і валентність дієслів семантичного поля «Співчуття» (на матеріалі польської, української мови). *Мовознавство*. 2017. № 2. С. 44–54.
37. Радомська Л.А. Семантичні відношення в термінологічних іменниках-юкстапозитах. дис … канд..філол.наук / 10.02.01. Вінниця, 2016. 189 с.
38. Сегін Л. В. Словотворча продуктивність дієслів динамічної просторової локалізованостті з префіксом під- / pod- в українській і польській мовах. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2014. Вип. 11. С. 122-131.
39. Сегін Л. В. Структурно-семантичні особливості словотвірної парадигми префіксальних дієслів із значенням наближення в українській і польській мовах. *Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах*. 2019. Вип. 37. С. 31-41.
40. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
41. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 711 с.

42. Сіняговська І.Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу. *Наукові праці Чорноморського державного університету ім. Петра Могили*. *Філологія. Мовознавство.* 2014. Вип. 209. Т.21. С. 89-93.
43. Таланов О. С. Польсько-український, українсько-польський словник. Київ : Арій, 2022. 640 с.
44. Тараненко О. О. Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець XX – XXI ст.). Київ : Наукова думка, 2015. 368 с.
45. Тлумачний словник української мови / за ред. В. О. Винник. Київ : Наукова думка, 2003. 788 с.
46. Українсько–польський розмовник / Упоряд.: Л. М. Полюга. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2005. 256 с.
47. Українсько–польський словник / Упоряд: О. І. Іващенко. Київ : Довіра, 2000. 846 с.
48. Юзвяк І. Лексична міжмовна омонімія на матеріалі української та турецької мов. *Вісник Нац. ун–ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2010. № 676. С. 125–128.
49. Юрковський М., Назарук В. Українсько-польський словник. Київ: «Знання», 2003. 480 с.
50. Bajerowa I. Jezyk religijny. Aspekt filologiczny. *Encyklopedia katolicka*. Lublin: Towarzystwo naukowe KUL, 2000. T. VIII. S. 19-20.
51. Białoskórska M. Rzeczownik «barwa» i jedo synonimy w dziejach języka polskiego. *Studia językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspektybadań polszczyzny.* 2014. T. 13. – S. 7-28.
52. Blicharski M. Złożenia imienne w języku rosyjskim i polskim: studium konfrontatywne. Warszawa: PWN, 1987. 145 s.
53. Bozdechovä I. Tvoreni slovskladanim. Praha: Institut sociälnich vztahü. 1995.

208 s.

54. Bozdechovä I. Hesla ke składani (kompozici). ‚Encyklopedicky slovnik destiny. Praha: Nakladatelstvi Lidove noviny, 2002. № 2. S.12-25.
55. Dobrovsky J. Podrobna mluvnice jazyka ćeskeho v redakeich z roku 1809-1819. Praha :Melantrich, 1940. 150 s.
56. Dokulil M. Teoria derywacji. Przeł. Wroclaw : Ossolineum, 1972. 150 s.
57. Doroszewski, W. Studia i szkice językoznawcze. Warszawa : PWN, 1988. 187 s.
58. Grzegorczykwa R., Laskowski R., Wróbel, H. Gramatyka nowoczesnego języka polskiego.Morfologia. Warszawa : PWN, 1987. 250 s.
59. Grzegorczykwa, R., Puzynina J. Slowotwórstwo współczesnego języka polskiego. Rzeczownikisufiksalne rodzime. Warszawa : PWN, 1982. 135 s.
60. Helci M. Podstata kompozice a jeji podil na rozhojnovani slovni zasoby jazyka ćeskeho.Praha: Nakladatelstvi ĆSAV, 1984. 149 s.
61. Maryniakowa 1. Gramatyka konfrontatywna rosyjsko-polska. Morfologia ze slowotwórstwem.Warszawa: SOW, 1992. 187 s.
62. Skorupka S. Słownik frazeologiczny języka polskiego. Warszawa : Wiedza Powszechna, 1967. T. 1. 788 c.
63. Slosar D. Ćeska kompozita diachronne. Brno: MU, 2002. 187 s.
64. Śmilauer V. Novoceske tvorenislov. Praha: SPN, 2005. 154 s.
65. Tokarski R. Semantyka barw we współczesnej polszczyźnie. Lublin : Towarzystwo naukowe KUL ‚2005. 212 s.

ДЕКЛАРАЦІЯ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗНУ

Я, *Курицький Олександр Анатолійович*, студент магістратури *денної* форми навчання, філологічного факультету, спеціальності *035 Філологія,* освітньої програми «*Переклад та міжкультурні комунікації*», спеціалізації *035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська* « адреса електронної пошти alex2024.svetl@gmail.com, підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота магістра на тему «*Складні іменники в українсько-польській двомовній лексикографії XXI ст.*» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України "Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь–який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ О.А. Курицький

Дата _____ Підпис _____ І. Л. Мацегора